

Svævet, bjerget og Cristiano Ronaldo

Walther, Bo Kampmann

Published in:
Tidsskrift for æstetik og pædagogik

Publication date:
2023

Document version:
Forlagets udgivne version

Document license:
CC BY-NC-ND

Citation for pulished version (APA):
Walther, B. K. (2023). Svævet, bjerget og Cristiano Ronaldo. *Tidsskrift for æstetik og pædagogik*, 1(1).
<https://tidsskrift.dk/taep/article/view/135679/180428>

Go to publication entry in University of Southern Denmark's Research Portal

Terms of use

This work is brought to you by the University of Southern Denmark.
Unless otherwise specified it has been shared according to the terms for self-archiving.
If no other license is stated, these terms apply:

- You may download this work for personal use only.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying this open access version

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details and we will investigate your claim.
Please direct all enquiries to puresupport@bib.sdu.dk

SVÆVET, BJERGET OG CRISTIANO RONALDO

*Bo Kampmann Walther, lektor,
Institut for Medier, Design, Læring og Erkendelse, Syddansk Universitet*

Lørdag den 10. december 2022. Kameraerne fanger Cristiano Ronaldo i spillertunnelen på Al Thumama Stadion i Doha, Qatar. Portugal har lige tabt kvartfinalen til Marokko. Ronaldo går med bøjet hoved og venstre hånd beskyttende for øjnene. Det er tydeligt for enhver, at han græder. Det er hans sidste VM. Han er den eneste spiller i historien, der har scoret ved fem VM-slutrunder. Den 5. februar 2023 fylder han 38.

Den engelske forfatter og journalist Mark Simpson skrev i 1994 et essay med titlen ”Here Come the Mirror Men” (her kommer spejlmændene). Titlen var hugget direkte fra popgruppen The Human Leagues sang fra 1981 ”Mirror Man”, hvori omkvædet lyder:

”Here comes the mirror man
Says he’s a people fan
Here comes the mirror man”.

Den nye mand, tretten år efter Philip Oakeys messende refræn, var, insisterede Simpson, metroseksuel. Han gik meget op i mode, tilbragte lang tid foran spejlet og var selvbevidst omkring ikke bare sit eget ydre, men hele fremtoningen. Altså den fortælling, som fremtoningen tavst projicerer. Den metroseksuelle mand var uhyre opmærksom på omgivelsernes reaktioner. Næsten som om det var *dem*, der var spejle for hans konstante iscenesættelse af, hvordan hans krop, hans gestik, hans manerer og hans diverse *accessories* fortalte historier.

Den seksuelle bevægelse handlede mere om kønnets konstruktion end om selve dét at dyrke sex, og i 2002 kulminerede den med en artikel i det fashionable magasin *Salon*. Her bryggede Simpson videre på sine tanker og benyttede nu det engelske landsholds anfører, David Beckham, som ultimativt eksempel.

Bemærk den anden linje i Human Leagues omkvæd: ”Says he’s a people fan”. Han siger, han er fan af folket. Underforstået, men er han det nu også?

“ Nu er det ikke blot de skinnende ting, man kan putte på kroppen og rundt om kroppen, der fortæller andre, hvem man er.

Det er en forankringsvertikal usikkerhed. Hvor kommer han fra, ham David? Hvad vil han os? Hvad har han med i bagagen?

Men der er sket noget siden. Simpson mener nemlig, at den såkaldt *spornoseksuelle* mand har fortrængt den metroseksuelle. Nu er det ikke blot de skinnende ting, man kan putte *på* kroppen og *rundt om* kroppen (som Beckhams notoriske sarong), der fortæller andre, hvem man er. Nej, det er kroppen *i sig selv*, der er blevet et smykke. Den krop fremstår som en skulptur, et stykke omvandrende virkningshistorie. Den er resultatet af timers hård træning, dag ind og dag ud i fitnesslokalet. Det er en krop, der nok er pyntesyg og underligt fritsvævende i et kønnet landskab, hårløs og afseksualiseret, som den er. Men det er først og fremmest en krop, som er markeret, og som netop skiller sig ud i markedet af vores vertikale opmærksomhed som misundelsesværdig. Altså ikke så meget, hvad denne krop kan opnå. Ikke, hvor meget denne krop skinner. Men det arbejde, der overhovedet har ligget bag at gøre netop denne krop til en skulptur.

Det er her, de fleste står af. Penge. O.k. Magt. Ja ja. Kvinder. Bevares. Berømmelse. Jo tak. Streng diæt uden én dags pause?

“ Beckham er *Vanity Fair*. Ronaldo er Instagram. Beckham er (eller var) sarong og eyeliner. Ronaldo er krop. Krop, krop, krop.

Aldrig mere pizza og fredagsslik? Seks timer daglig med situps, benpres, bænkerul, planker og vrid, som gør nas hele vejen fra solar plexus ned i bagenden og op i skulderen? Nope. Find en anden.

David Beckham var et accessory, et vedhæng, der talte og bevægede sig, og som primært blev massedistribueret via de smarte magasiner og mere traditionelle massemedier op gennem 90'erne og om på den anden side i nullerne.

Cristiano Ronaldo, kongemblemet på den spornoseksuelle mand, lader kroppen selv tale, ofte underspillet synlig lige under en stram (men ikke for stram) skjorte, så man får fornemmelsen af at kunne knappe ham op, som en læskedrik eller, undskyld mig, som en langsomt eksponeret udløsning, et *money shot*, ligesom i pornofilm. Hans scene har forskudt sig fra de traditionelle én-til-mange-medier og er nu de sociale mediers hurtige, flygtige, men også massive og i høj grad filtrerede tilstedeværelse.

Beckham er *Vanity Fair*. Ronaldo er Instagram. Beckham er (eller var) sarong og eyeliner. Ronaldo er krop. Krop, krop, krop.

På den måde kan Ronaldo blive hængende, for evigt svævende i den positur, som Becks foreskrev som ny mandekrop, og som Zinedine Zidane indvarslede sportsligt med sin dundrende halvflugter i Champions League-finalen 2002 (hvor Beckham angiveligt, det siger han i hvert fald selv, så beundrende på, mens "balletdanseren" Zidane udførte sin kunst i realtime).

Peter Sloterdijk foreslår i sit kapitel om "højdens psykologi" i bogen *You Must Change Your Life*, at selve den vertikale opstigning, springet, svævet er nede at rode ved det religiøse. Selvfølgelig svæver Ronaldo, fordi han header bolden i mål, og når han saksesparker. Det er helt profant, og det er bare hans job. Men selve attraktionen i den vertikale opstigning er både som metafor og rituel praksis helt central ved religion, siger Sloterdijk. Vi finder den i alle trosretninger, kristendommen, jødedommen, islam, buddhisme osv.

Men at hæve sig op på den måde og forlade jorden er også farligt. Ikke i den forstand, at man kan falde ned igen og slå sig (lidt ligesom et kikset saksespark) – men at det er en farlig *tanke*. For hvor kommer energien i springet og svævet fra? Nedefra, det vil sige ved egen kraft? Eller er det snarere en guddommelig "magnet", som uforklarligt og oppefra trækker i den springende? Er det noget, mennesker gør, eller er det noget, Gud gør? I den kristne troslære har man ord for de to slags energier: Den energi, der kommer nedefra og ved egen kraft, er menneskets begær. Det er den, der synes at sige, *jeg vil selv!*, og den kaldes *eros*. Den, der kommer fra oven og pludseligt bryder igennem og hæver mennesket op og får det til at springe, kaldes *agape*.

Eller sagt på en anden måde: Når mennesket selv springer, er det erotik. Når Gud får mennesket til at springe, er det en nådegave.

Den vertikale opstigning udtrykker en penetration op igennem lag, højere og højere op, som udtrykkeligt overskrider den menneskelige formåen. Det er derfor, siger Sloterdijk, at den er hjertet af religiøsitet. I elevationen kan vi sætte billede på, at "hverdagen" forlades, men hvor hverdagen samtidig er "afsættet". Ronaldos hop og svæv er ikke religiøse i sig selv, men udtrykker under alle omstændigheder noget fantastisk; et puf opad, lige lidt mere, temmelig meget mere faktisk, og så hænger han dér, indtil billederne af ham tager over og fastfryser ham svævende og opløftet.

“ Ronaldos krop er en Usain Bolt-krop, et cellulært kraftværk fyldt til bristepunktet af spruttende blodbaner.

Hvad er det for en krop, vi har med at gøre? En krop, der er hinsides grumset og normaliseret seksualitet, og en krop, der er konstrueret efter en akrobatisk akkuratesse. Læg dertil fortællingen om de mange timers hård træning: Det er ikke bare en krop, der momentant *fortæller*, at den kan en hel masse (for så måske sekundet efter at kollapse). Det er en krop, der har vedholdenheden til at forblive i sin spejleværdige, sublime konfiguration. En krop, der bogstaveligt bliver hængende i eksponeringsøjeblikket og i det rum, hvor der er ultimativ, nærmest erigeret bevågenhed.

En af de klogeste fodboldkommentatorer, vi har herhjemme, Morten Bruun, udtalte engang, at Ronaldos *raids* op i banen mod målet havde en "vulgær" undertone. Som om han i en total blottelse, langt mere pornografisk end subtilt erotisk, bare skulle penetrere spillet og banen hurtigst muligt og aller mest effektivt fra punkt A til B.

Ronaldos krop er en Usain Bolt-krop, et cellulært kraftværk fyldt til bristepunktet af spruttende blodbaner. Når han er på træningsbanen og går i dampbad for at løsne den spændte metabolisme, er han et Bolt-menneske. Bagefter, når han betragter sig selv i spejlet, lægger foundation og blidt skyller sin *nutri-active brightening and resurfacing mask* fra *Swiss Garden* af, bliver han til et Beckham-menneske.

Er målet i bund og grund ikke at opnå en form for balance? En homeostasis, som det klinisk hedder, der for os andre, der ikke lige kan putte en træningsbane og for flere hundrede tusinde kroner hudprodukter i rygsækken, er uopnåelig?

Som den slovenske filosof Slavoj Žižek bemærker: "Er denne idé om at have det godt, at opnå selvrealisering og selvopfyldelse i virkeligheden ikke et spørgsmål om at undgå den excessive nydelse, at finde en eller anden form for homeostatisk balance?"

Problemet er, siger Žižek, at den konstante jagt på denne balance, halvt træningsbane og halvt wellness, bliver en asocial affære. Vi sidder i hver vores fitnesslokale og masturberer til vores eget selv-billede.

Ronaldo inspirerer ikke til en hedonisme, hvor man kaster sit begær ud i verden og smører det rundt i socialiteten. Snarere er idealet en ensom behovsopfyldelse, hvor kroppen hele tiden skal piskes til balance – *så hav det dog godt, for helvede!* Til sidst ender kroppen med at være brutalt meningsløs, selv om den er det eneste, man kan arbejde med.

Når knapperne på Ronaldos skjorte er lige ved at briste, sådan ser det ud, er det ikke, fordi sportsidolets begær åbner sig for verden – sådan som George Best gjorde det tilbage i 1970'erne. Man havde en forestilling om, at Best ville springe på alt, hvad der havde en puls. Det var hedonisme i halvlunken diskobelysning. Tværtimod. Det er, fordi ensomheden og arbejdet med at pleje, passe og polere denne krop, Ronaldos krop, som er halvt privat og halvt offentlig, halvt træningsbane og halvt hudprodukt, er ved at sprænges indefra. Den er fanget i sin egen eros.

George Best-kroppen er tydeligvis ude på sex, og den afspejler libertinerens forsøg på at frigøre nydelsen i sig selv. Pierre Choderlos de Laclos beskrev i sin anonymt udgivne brevroman *Farlige forbindelser* fra 1782, hvor meget libertineren kan erobre af verden, men også hvor hårdt hans verden kan bryde sammen, når de sindrige manipulationer og rænkespil giver bagslag.

Ronaldos kropsregime opviser noget helt andet. Det regime står ikke i gæld til Laclos eller for den sags skyld den danske variant, Søren Kierkegaards *Forførerens Dagbog*. Som i den græske platonismes lære om begærets forvandling til højere former kredser kærligheden om en høvisk sammensmeltning af krop og sjæl. Den er besat af tanken om, at den elskede er et unikt individ. Det gør Ronaldo-kroppen romantisk, især når den lader sig fotografere med den eneste ene, Georgina Rodriguez, i ægteskabets og familiens samfundsideologi.

Men når kroppen dyrker sport og eksponerer sig selv igen og igen, virker den snarere ensom og fortabt i sin uafbrudte stræben.

Det, som kroppen stræber efter, er den matematiske eksakthed. Den kan maksimere og elske sig selv og derved nå sit mål. Det er kroppens kærlighed (til sig selv) udmålt i kvantificeret velbehag og socialt blær. Vi taler ikke George Bests hurtige knald, men om nydelsen i det perfekte hofte-talje-mål og glæden ved den mest formidable fedtmuskel-ratio. Ronaldo-kroppen er ikke arvtager til Laclos' rænkespil i det finere borgerskab, der bogstaveligt vælter sig i mudderet, men til en anden og lige så farlig bog, nemlig Donatien Alphonse François de Sade, bedre kendt som Marquis de Sades *Justine eller dydens genvordigheder* fra 1791. Her lærer Justine, naturligvis mod sin egen, dydige vilje, at lade sig indrullere i det mørke aristokratis ritualisering af kroppe. Det vilde ved de Sade er ikke så meget, at han udpensler erotikkens sadistiske og masochistiske karakter, som han ellers er kendt for. Nej, det er snarere den renhed, hvormed kroppen portræt-

“ Snarere er idealet en ensom behovsopfyldelse, hvor kroppen hele tiden skal piskes til balance – *så hav det dog godt, for helvede!*

teres som helt og aldeles rationel: Det, Justine skal lære, er hverken, at kroppen skal overgive sig til ægteskabet, at den skal forplante sig eller uforfalsket deltage i nydelsen, men at den er et stykke mekanik, som føjer sig til en endnu mere spidsfindig systematik, nemlig *fornuften* af geometriske former: orgiet. Den ”syge” morale hos de Sade er, at Justine er en borger, der må indordne sig under samfundets oplyste orden, på samme måde som kroppen må indordne sig under orgiet.

For nu at sætte det på spidsen: De Sades roman handler ikke om sex, men om samfundet.

Hos Ronaldo er orgiet skiftet ud med træningens matematiske nådeløshed. Samfundet er forvandlet til summen af de sociale medier. Sex-remedierne hos de Sade er blevet til maskinerne i fitnesslokalet, hvor man er sammen uden at være sammen. De Sade jublede spydigt, når halvtreds afklædte mennesker lå på gulvet sindrigt foldet ind i en kompleks og altså oplyst figur. Ronaldo går Twitter-amok, når han har taget hundrede armbøjninger. Gerne med sønnen Ronaldo Junior på ryggen.

Hvad signalerer den afklædte, hårdtpumpede og veltrænede krop? Hvad er det for et drama, den deltager i?

Når Ronaldos tøj smyger sig om hans krop, veldoseret i alle etager, her nær sagt, er det selvklart et modevalg. Det er tøjpræferencer som tegn, vil sociologen sige, på den ”kapital”, han måske ubevidst ønsker at handle med. Tøjet udtrykker en særlig kultur og nogle gange en særlig økonomisk logik. Når han hiver sin fodboldtrøje af i kampens afgørende øjeblikke, efter en scoring ikke mindst, er det i sig selv en lille scenisk sekvens, der som stort set alt andet med figuren ”Ronaldo” er nøje koreograferet: Sådan krænger han sin trøje af. Sådan tager han frispark. Sådan fejrer han sine mål. Sådan slapper han af med familien. Sådan sidder han i en sofa. Sådan retter han på håret og øjenbrynene. Og selvfølgelig er både tøjvalget og dét at tage trøjen af til ære for sponsorerne, som smider hysterisk mange penge efter tøjduken og *influenceren* Ronaldo.

Men på et dybere plan refererer dramaet om den trænede krop også til et stykke idéhistorie. Sport var vævet ind som en naturlig del af den græsk-hellenske – og senere romerske – verden. Sport var hverdag, konkurrence, mytologi og religion. Og politik. Det hele blev lidt mere besværligt med kristendommens indtog en håndfuld århundreder efter Kristi død.

Det græske vokabular var fuld af ord og fraser, som handlede om sport. Det oprindelige ord for træning, *askesis*, blev overtaget af de kristne samfund, men nu i betydningen *askese*, det hårde, nærmest selvpinende liv, hvor man både træner kroppen (og sjælen) til perfektion og forbereder den på en ny tilstand. For grækerne var denne

“ Det græske motto ”kend dig selv” lever videre i den romerske epoke, men nu hedder det: ”Kend dig selv gennem kamp”.

tilstand selvfølgelig kampen, dysten, som man kunne trække sig sejr-
rigt ud af. For de kristne var det livet efter døden, det hinsides himme-
rige.

Hvordan træner man denne krop? Hvordan kommer kroppen i en
asketisk position? For grækerne ved at spise masser af kød for at
stimulere de naturlige proteinceller i kroppen og derved danne
muskler. Jo flere, jo bedre. Man ofrede til guderne og fik samtidig
brændstof til den krop, der skulle deltage i kamp. For de kristne
var der også strenge krav om diæt. Men diæten skulle ikke sætte
sig igennem i kroppen, men blev et signal til sjælen om, at den var
”klar”. At den havde rensset sig selv og var rede til Gud, der kunne løfte
kroppen opad. Og nu var kroppen så udmagret på grund af diæten, at
den nærmest kun var ånd, *pneuma*, som det hedder på græsk.

En græsk martyr var en person, der lod sig ofre i kamp. Idealet er
knyttet til kroppen og indlejret i kampens logik: Man kan dø af den.
Under stort spektakel endte hans liv i arenaen. En martyr er altså
oprindeligt en person, der må lade livet på grund af sportens ubøn-
hørlighed.

Igen lod de første kristne sig inspirere af folkekulturen. Hvor den
hellenske kultur havde brugt martyren som et billede på kampspor-
tens indbyggede skæbne – ultimativt at slås til døden – for derefter
at blive udødeliggjort, dér forvandlede de kristne martyrrollen til en
måde at forsage individualiteten. Den græske martyr var en kamp-
sportsudøver, som afklædt og muskelsvulmende skreg sit navn mod
publikum i arenaen og det politiske aristokrati. Den kristne martyr
stod lige så nøgen foran juryen og sagde: ”Jeg er kristen”. Altså ikke,
”jeg er krigeren Spartacus og Maximus”, og hvad de nu ellers hed, men
”jeg er ingen”, jeg er en kristen, ligesom alle de andre kristne.

For romerne var kosmos grundlæggende fjendtligt, som Hans-Jørgen
Schanz bemærker i bogen *Menneskene og alt andet*. Mennesket kastes
ind i tilværelsen, men har friheden til at tage kampen op. De bedste og
mest frygtløse kæmpere, gladiatorerne, bliver således rollemodeller
for den strid og stræben, vi som mennesker møder gennem livet.
Ergo var de helte. Det græske motto ”kend dig selv” lever videre i den
romerske epoke, men nu hedder det: ”Kend dig selv gennem kamp”.

Kristendommen siger noget helt andet, nemlig: ”Glem dig selv!”
Romernes individuering – altså dét at blive menneske – sker gennem
kamp. For de kristne sker den gennem forsagelse.

På den måde udtrykker kroppen både en eksponering (i den græsk-
romerske forstand) og en fortabelse (i den kristne kultur). Den græske
krop bliver derfor en erotisk krop, en krop, der vil selv, kan selv, og
som kæmper på sine egne veltrænede betingelser. Den kristne krop er
lige så asketisk, lige så trænet, lige så forberedt, men det er en krop,
der i sin fortabthed og af-individualisering håber på at blive frelst.

Ronaldos krop er græsk. Den er erotisk, sådan som den råber sit potentiale ud til offentligheden. Den kommunikerer ikke med den romerske jury i arenaen, men med folket blandt de sociale medier og på den anden side af fjernsynsskærmene. Men det er også en krop, der ligesom den kristnes er fortabt, asketisk udmagret til et punkt, hvor den frelse, den håber på, er forløsningen fra endeløse, autoerotiske timer i fitnesslokalet.

VM 2018. Portugal mod Spanien. Kampen ender 3-3. Cristiano laver hattrick på straffespark, et langskud og et sublimt frispark i de aller-sidste minutter af kampen. Nede på banen i Fisjt er der udsigt til det russiske bjerg, som stadionet er opkaldt efter. Jeg er også et bjerg, sagde en stemme inden i Cristiano.